

V sedm Kien opět otevřel dveře. Stála za nimi Tereza, spolehlivá a diskrétní jako vždy, s uchem poněkud víc nakřivo.

„Že jsem tak smělá,“ připomněla drze.

Kienovi se nahrnula ta troška krve, co měl, do hlavy. Ta zatracená sukně tu stojí jako přilepená a pamatuje si, co jí jednou nerozvážně slíbil. „Chcete tu knihu!“ vykřikl a hlas mu přeskočil.

„Dostanete ji!“

Přibouchl jí dveře před nosem, odkráčel rozzechvělým krokem do třetího pokoje a jedním prstem vytáhl z regálu „Kalhoty pána z Bredowů“. Měl tu knihu ještě z nejranějších školních let, půjčoval ji tenkrát všem spolužákům a pro poničený stav, v němž se od té doby nacházela, ji nemohl ani vidět. Vazba plná skvrn a umazané listy v něm probudily škodolibost. Klidně se vrátil k Tereze a přidržel jí knihu před očima.

„Ale to jste nemusel,“ řekla a vytáhla z podpaží tlustý svazek papíru, balícího, jak si teprve nyní všiml. Obřadně vybrala vhodný arch a zabalila do něj knihu, jako by oblékala dítě. Pak vytáhla druhý papír a řekla: „Jistota je jistota.“ Protože druhý obal neseseděl dost dobře, strhla jej a zkoušela to s třetím.

Kien sledoval její pohyby, jako by jí viděl poprvé v životě. Podcenil ji. Zacházela s knihami lépe než on. On ten starý škvár nenáviděl, ona mu dala hned dvojité obal. Nedotýkala se desek dlaněmi. Pracovala jen špičkami prstů. Neměla vůbec tak tlusté prsty. Zastyděl se za sebe a z ní měl radost. Neměl by přece jen přinést něco jiného? Zasloužila si méně špinavou četbu.

ZASLEPENÍ

ELIAS CANETTI 13

Věda jim vtoukla víru v důvody. Jako lidé šosáckého temperamentu se věrně drželi dobové morálky a názorů většiny. Milovali požitek a interpretovali všechno a každého touhou po požitku; to byla dobová mánie, která ovládla všechny hlavy a málo vykonala. Požitkem samozřejmě rozuměli staré zděděné nezpůsoby, jimž se jedinec s nestydatou neúnavností oddává od dob, co existují živočichové.

O daleko hlubší, nejvlastnější hnací síle dějin, jež pudí člověka vzejít ve vyšší živočišný druh, v masu, a zcela se v ní ztratit, jako by nikdy nebyl existoval jeden člověk, o té ovšem neměli tušení. Neboť byli vzdělaní a vzdělání je ochranný val individua proti mase v něm samém.

Takzvaný boj o život nevedeme jen kvůli hladu a lásce, nýbrž stejně tak i kvůli umrtvení masy v nás. Ta za jistých okolností zesílí natolik, že přinutí jedince k nesobeckým či dokonce proti jeho zájmům směřujícím činům. „Lidstvo“ existovalo dávno předtím, než bylo objeveno a rozmělněno jako pojem, existovalo jako masa. Masa, obludné, divoké, mízou bobtnající a rujné zvíře, vše v nás ve všech, velmi hluboko, hloub než Matky. Přes své stáří je nejmladším živočichem, základním stvořením Země, jejím cílem a její budoucností. Nevíme o ní nic; stále ještě žijeme jako domnělá individua. Někdy se nás masa zmocní, jako řvoucí bouře, jediný rozběsněný oceán, v němž každá kapka žije a chce totéž. Ještě stále se pokaždé brzy rozpadne a my jsme pak opět my, ubozí osamělí chudáci. Ve vzpomínkách nedokážeme pochopit, že jsme byli něčím tak mnohým, tak velkým a tak jedním. „Choroba“, vysvětluje tu kdosi stížený rozumem, „Bestie v člověku“, utěšuje tam beránek pokory a netuší, jak blízko pravdy se netrefil. A masa v nás se zatím hotoví k novému útoku. Jednou se nerozpadne, možná nejprve v jedné zemi a od tud se začne rozežírat dokola, až o ní nikdo nebude moci pochybovat, protože už nebude existovat žádné Já, Ty, On, ale jen ona, masa.

Georges si zakládal na *jediném* objevu, právě na tomto: působivost masy v dějinách a v životě jednotlivce; její vliv na jisté změny ducha. Podařilo se mu prokázat ji u pacientů. Bezpočet lidí se zblázní, protože masa je v nich obzvláště silná a nenachází ukojení. Takto si vysvětloval sebe i svou činnost. Dříve žil svým zálibám, ctižádosti a ženám; nyní mu šlo jen o to, aby se neustále ztrácel. Touto činností se dostával tužbám a smyslům masy blíž nežli ostatní jedinci, jimiž byl obklopen.

ZASLEPENÍ